

LAURA BASSI: AVRUPA'NIN İLK KADIN PROFESÖRÜ

Laura Bassi, dünyanın ilk üniversitesi olan İtalya'daki Bologna Üniversitesi Fizik Bölümü'nde 1732'de doktora derecesini aldığında 21 yaşındaydı. Daha sonra Bassi, 1776 yılında profesör olarak Deneysel Fizik anabilim dalı başkanlığına atandı. Bassi'den önce Avrupa'da profesör olabilen başka bir kadın olmadığı gibi üniversitelerde kadın bir anabilim dalı başkanına da rastlanmamıştı. Bassi beş yaşında iken evde eğitim almaya başladı. Öğretmeni L. Stegani ona Latince, Fransızca ve Matematik konularında mükemmel bir eğitim verdi. Newton Fiziği ile ilgilenmeye başladığında Bassi,13 yaşındaydı. Bassi ve ailesinin doktoru olan Profesör G. Tacconi, onun Latince'yi anadili gibi konuşup Newton Fiziğini algılamasına hayran kaldı. Dr. Tacconi, Bassi'nin yeni öğretmeni olarak göreve başladı. Bassi'ye; Felsefe, Aristo Fiziği, Galileo Fiziği, Kartezyen Fiziği ile Kimya alanlarında 7 yıl eğitim verdi. Bassi bir yandan öğretmenin anlattığı konuları öğrenirken diğer yandan kütüphanesindeki kitapları okuyarak Fizik ve Kimya alanında uzmanlaştı. Yedi yıllık yoğun eğitimin sonunda, çoğu konuda öğretmeni Tacconi'den daha fazla bilgi sahibi olunca adı Bologna'da ve komşu kentlerde duyuldu.

Laura Bassi, ilk kadın profesör

Şöhreti İngiltere ve ABD'ye ulaştı

Bassi, Bologna'da yeni tanıdığı yıllarda P. Lambertini adlı din adamıyla tanıştı. Lambertini, 1731'de başpiskopos olunca Bassi'yi koruması altına aldı ve 17 Nisan 1732'de Bologna Üniversitesi profesörlerinden oluşan bir doktora jürisi kuruldu. Bassi bu profesörlerin ona yönelttiği 49 soruyu başarıyla

cevapladı. Bassi'ye doktora unvanı bir ay sonra törenle verildi. Bassi, teşekkür konuşmasını Latince yaptı ve kısa süre sonra kendisine Bologna Üniversitesi'nde akademisyen kadrosu verildi. Ancak erkek profesörlerin itirazı nedeniyle üniversitede sürekli değil davet edildikçe ders veya konferans verebilecekti. Bassi de evinde ders, üniversitede konferanslar vermeye başladı. Bassi'nin etkileyici konferansları ona tüm Avrupa'da saygınlık kazandırdı. İtalya'yı ziyaret eden yabancı bilim insanları mutlaka onunla tanışıp bilimsel sohbetler yapardı. Bassi 1738'de tıp profesörü G. G. Veratti ile evlendi. Bassi ve eşi statik elektrik ve optik deneyleri yapmaya başladı. Bassi'nin deneylerini izlemeye gelenlerden biri biyolog L. Galvani idi. Galvani daha sonra kurbağa bacağı deneyiyle hayvansal elektriği keşfetti. İlk pili 1800'de icat eden A. Volta, yazdığı bir bilimsel makalesi hakkında Bassi'den görüş almıştı. Bassi'nin koruyucusu Lambertini, 1740'ta Papa olunca 24 saygın profesörden oluşan bir bilim akademisi kurdu ve üyelerin her yıl bir makale yayınlamasını istedi. Bassi, üyelerine "Benedittini" denilen bu akademiye girmek için girişimde bulununca Papa tarafından akademiye atandı. Paratonerin mucidi ABD'li B. Franklin'in arkadaşı olan Fizikçi J. Morgan, Bassi'nin evinde Newton'un prizma deneylerini tekrarlayışını izleyip Franklin'e bilgi verdi. Bassi, Newton Fiziğinin İtalya'da tanınıp yayılmasına öncülük etti. Her yıl bir bilimsel makale yayımlayan Bassi, Deneysel Fizik anabilim dalı başkanlığına atandıktan iki yıl sonra 1778'de öldü. Onun anısına yapılan mermer heykeli üniversiteye dikildi. Venüs gezegenindeki bir krater, Bologna'daki bir liseye ve bir sokağa adı verildi.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü